

Český egyptologický ústav

Diplomová práce V. Vrtala *Archeologie a architektura merojských sídlišť* (Praha 2011) –
posudek vedoucího diplomové práce

Téma předložené diplomové práce úzce souvisí s účastí V. Vrtala na archeologických výzkumech pořádaných expedicí Národního muzea v Praze na súdánské lokalitě Wad Ben Naga. Na tomto místě leží rozsáhlé zbytky města, které bylo kdysi jedním z center merojské říše, významného státu rozkládajícího se na území dnešního severního Súdánu zhruba od 3. stol. př.n.l. do 3. stol. n.l. Merojský stát byl jižním sousedem Egypta, v té době ovládaného řecko-makedonskou dynastií Ptolemaiovců a později římskými císaři. Merojská kultura tak byla dlouhodobě ovlivňována egyptskými, resp. přeneseně i antickými vlivy, zároveň si ale podržela řadu specifických rysů, které ji dlouhodobě spojují spíše s oblastí střední, resp. subsaharské Afriky.

Jakkoli bylo obyvatelstvo merojského státu podstatně řidší a méně koncentrované, než v tehdejší Egyptě, existovala i zde řada sídlišť, která svým charakterem odpovídala obecné definici města. Archeologické výzkumy v oblasti merojského státu byly zahájeny už v první polovině 19. století, ale z řady důvodů byly po dlouhou dobu poměrně omezené jak co do počtu, tak svým rozsahem. Rozsáhlejší, širše koncipované archeologické výzkumy se tak v této oblasti rozvíjejí až v posledních desetiletích. Relativní nedostatek původních archeologických pramenů, spojený s jejich značnou různorodostí a nestejným stupněm dochování (ale i rozdílnou úrovní vlastního výzkumu) tak přispěly k tomu, že poznání merojské architektury a urbanizace je stále do značné míry v počátcích, i když v posledních letech se dostává do stále větší pozornosti odborné veřejnosti. Zvolené téma diplomové práce je proto plně aktuální a potřebné nejen ze širšího hlediska, ale i s ohledem na již zmíněné výzkumy expedice Národního muzea ve Wad Ben Naga.

Práce je rozdělena do pěti částí. V úvodu, který shrnuje dosavadní bádání v tomto směru a představuje i metodologická východiska, jsou mj. shrnuty cíle této práce – mj. analyzovat charakter merojského osídlení, ověřit existenci společných znaků ve struktuře merojských sídlišť, posoudit architekturu merojského domu a na základě toho všeho ověřit existenci sociální stratifikace v rámci merojské společnosti.

Druhá kapitola, věnovaná charakteru osídlení během napatské doby (bezprostředně předcházející merojskému státu), naznačuje předcházející vývojové tendence a tvoří tak svým způsobem širší uvedené do problematiky vlastní práce z historického hlediska.

Třetí, nejdelší kapitola, která tvoří jádro celé práce, se zabývá vlastním merojským osídlením. Autor zde podává zdůvodněný výběr sledovaných kritérií a na základě uceleného a podrobného přehledu dosud známých lokalit s pozůstatky merojských sídlišť zkoumá jejich hospodářský a politický význam a dotýká se i otázek jejich vnitřního členění, velikosti populace a sociální stratifikace jejich obyvatelstva. Vzhledem k rychlému rozvoji archeologického zkoumání merojských sídlišť, ale i s ohledem na často neúplně publikované výsledky dosavadních výzkumů jde často o spíše předběžné závěry, resp. naznačení

Český egyptologický ústav

pracovních hypotéz jako nutného předpokladu pro další bádání v tomto směru; vlastní autorův vklad je ale zcela nezpochybnitelný a může se stát základem pro budoucí výzkum.

Čtvrtá kapitola se zabývá architekturou merojských domů. Zvlášť jsou zpracovány domy z lehkých stavebních materiálů, jejichž zkoumání je obvykle ztíženo jejich velmi špatným dochováním, a domy zděné. V jejich případě se autor zaměřuje na hlubší rozbor jejich funkce a uspořádání a mj. definuje i vlastní základní typologii jako podnět k dalšímu zkoumání tohoto tématu; shrnuje i postupy užitě při výstavbě zděných domů jako jeden z dalších prvků pro jejich typologizaci.

Po páté, závěrečné kapitole, shrnující ve stručnosti výsledky celé práce, následuje obsáhlý seznam použité literatury (s více než sto položkami) a tři přílohy. První z nich, databáze sledovaných domů, shrnuje v přehledné podobě různé typy poznatků o merojských domech. Za ní následuje rozsáhlá obrazová příloha, která jednak shrnuje plány a půdorysy dosud publikovaných merojských domů, jednak obsahuje řadu přehledných grafů doplňujících a přesvědčivě dokazujících autorův výklad. Cenná je příloha č. 3, v níž autor shrnul výsledky revizního výzkumu objektu WBN 600, jehož se osobně zúčastnil v rámci expedice pořádané Národním muzeem v Praze do Súdánu na podzim r. 2010.

Ve svém celku představuje diplomová práce V. Vrtala obsáhlý přehled vývoje merojské architektury, zpracovaný na základě dobré znalosti literatury publikované k tomuto tématu a vlastní terénní práce, a obsahující řadu autorových vlastních poznatků a závěrů. Ty se mohou stát východiskem pro další terénní práci, resp. další zkoumání této problematiky, které se zejména s ohledem na vývoj súdánské archeologie v posledních letech jeví jako velmi aktuální a potřebné. Práce V. Vrtala zcela jednoznačně splňuje (a místy i přesahuje) všechny požadavky kladené na diplomní práce, a proto doporučuji, aby byla přijata k obhajobě před příslušnou komisí a byla klasifikována známkou *výborně*.

Praha 12.9.2011

prof. dr. Ladislav Bareš